

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Мукачівська міська рада
Волинський національний університет ім. Лесі Українки
Поморська академія у Слупську

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

Україна, Мукачево
18-19 травня 2023р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023р.)

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2023р., Мукачево/ Ред. кол. Щербан Т.Д.(гол.ред.) та ін.–Мукачево: Вид-во МДУ, 2023.–121с.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д. психол. н, професор (голова); **Гоблик В.В.** – д. екон. н., професор; **Моргун А.В.** – к. філолог.н., доцент; **Корнієнко І.О.** – д. психол. н, професор; **Брецько І.І.** – к. психолог. н, доцент; **Воронова О.Ю.** – к. психолог. н, доцент.

мінімуму соціальних контактів, перехід на життя онлайн, у поєднанні з невпевненістю у завтрашньому дні, провокують посилення виявлених явищ тощо.

Отримані результати доводять про необхідність проведення корекційної роботи з такими підлітками. Розробка та апробація корекційного тренінгу безумовно є перспективним напрямком подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Булах І.С. *Психологія особистісного зростання підлітків: реалії та перспективи*: монографія. Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 340 с.
2. Железнякова Ю. В. Основні характеристики адиктивної поведінки. *Теорія і практика сучасної психології*. 2016. № 2. С. 4–8.
3. Знаковська Н.М. Проблеми девіантної поведінки в сучасному українському молодіжному середовищі. *Соціологія*. № 6 (110). червень 2014. С. 90-95.
4. Козубовська І. В., Козубовський Р. В. Природа девіантної поведінки неповнолітніх. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород, 2018. Вип. 1. С. 101-104.
5. Кузьменко В. В., Діса О. В., Шинкаренко І. О. *Психологія девіантної поведінки*: навч. посібник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 68 с.
6. Психологічні механізми ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою в умовах суспільних змін: монографія / Максимова Н. Ю., Грись А. М., Манілов І.Ф., Литвинчук Л.М., Рябовол Т.А., Філоненко Л.А., Максим О.В., Щербина-Прилука В.М.; за ред. Н. Ю. Максимової. – К.: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. 272 с.
7. Титаренко Т. Такие разные дети. Изд. 2-е, испр. и доп. Харьков, Белгород : КСД, 2016. 320 с.
8. Яновська Т. А. Психологічні особливості прояву конфліктів між підлітками та батьками. *Проблеми загальної та педагогічної психології*: Збірник наукових праць інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПНУ. 2017. Т. XII.Ч.5. С. 349-355.

УДК 159.9:316.772.4:614.253(043.2)

ЩЕРБАН Т. Д., ДОЛИНАЙ Т. Т.
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ У ДІАДІ «ЛІКАР-ПАЦІЄНТ»

Професійне підготовка лікаря повинна забезпечувати і його психологічну готовність до практичної діяльності, яка характеризується формуванням партнерської моделі спілкування. Саме партнерська комунікація забезпечує активну участь і хворого і медика у процесі зцілення. Лише за допомогою спільної співпраці можна досягти успіхів у лікуванні. Однією з причин недостатньої медичної допомоги є невміння, неготовність лікарів спілкуватися з пацієнтами, будувати з ними ефективні міжособистісні взаємовідносини. Комунікативна компетентність лікаря має свою специфіку та особливості, які визначаються напруженим психоемоційним станом пацієнтів. Сьогодні медик

повинен мати не тільки професійні, фахові знання, а бути і вмільим психологом, володіти комунікативною компетентністю.

Мета представленою дослідження – систематизувати сучасні дослідження та виокремити психологічні особливості спілкування у діаді «лікар-пацієнт»

Проблема психології взаємин лікаря та пацієнта досліджувалася багатьма українськими науковцями [2; 3, та ін.]. Психологічна підготовка майбутнього лікаря була об'єктом уваги багатьох дослідників [1; 6 та ін.]. Вчені підкреслювали, що взаємини лікаря та пацієнта є важливим фактором лікування, чинником зцілення хворого [4; 5 та ін.]. Вчені підкреслюють важливість формування психологічної підготовки майбутнього медика, яка включає навик діалогічного спілкування, діагностика психоемоційного стану пацієнта, перцептивні здібності лікаря. Зазначені дослідження вивчали психологічні особливості: професійної діяльності лікаря; особистості медика; спілкування з пацієнтом. Водночас, дослідження психологічних особливостей розвитку міжособистісних взаємин, комунікації доктора та хворого не враховували психоемоційного стану останнього. А саме психоемоційний стан клієнта стає вирішальним фактором формування довіри та партнерських відносин [4 та ін.].

Науковці зазначають, що у психологічній науці немає чіткого й однозначного трактування поняття «психоемоційний стан». Вчені, зазвичай, використовують різну термінологію: «психічний стан», «емоційний стан», «психоемоційний стан». У нашому дослідженні ми визначали психоемоційний стан - як інтегративну, цілісну характеристику психічної діяльності індивіда за певний часовий період, що демонструє протікання психічних процесів залежно від відображення предметів та явищ, попередніх станів, психологічних особливостей особистості [7]. Психічні стани виникають під впливом різних життєвих ситуацій. Деколи ситуації детерміновані стресами та конфліктами. Такі життєві ситуації формують сильно негативні емоційні стани. Стан здоров'я є одним із важливих детермінуючих факторів психічного стану особистості. Переживання людиною за своє здоров'я проявляється і у її зовнішній поведінці. Вивчення й аналіз психоемоційного стану, викликаного хворобою, дає змогу прогнозувати поведінку особистості у процесі її лікування.

Емоції визначають якість лікування. Вони можуть сприяти одужанню, але можуть здійснювати негативний вплив, перешкоджати цьому процесу. Тому медику, спочатку необхідно визначити психоемоційний стан пацієнта, зрозуміти його відношення до процесу лікування спрямовувати емоційну поведінку в конструктивне русло.

Для визначення емоційного стану лікар повинен спостерігати за у пацієнтом, за його емоціями, за його поведінкою. Порушення поведінкової самоорганізації, які відбуваються на тлі негативних психоемоційних станів можуть проявлятися в спрямованості на уникнення, не бажання лікування або і взагалі не віра у позитивний результат зцілення.

Аналіз сучасних досліджень ґрунтовно розкривають вплив емоційного стану та переживань хворого на його процес лікування. На особливості впливу стресових переживань на формування соматичних захворювань вказують О. Хомська, М. Шантручек, М. Вацек та ін. У працях З. Гургенян, І. Райцес, Г. Тарасова, М. Федак, С. Loffredo наголошується на психотравмуючому досвіді особистостей, що хворіють. Невротизація, як особистісний чинник пацієнтів вивчали Г. Хомич, Д. Шапіро, Л. Щиглова та ін.

Узагальнення та систематизація результатів сучасних досліджень дозволяє виокремити деякі психологічні особливості партнерського спілкування лікаря та пацієнта: перцепція, діагностика психоемоційних станів, обернений зв'язок, комунікативна компетентність.

Перцепція учасників комунікації: встановлення взаєморозуміння між учасниками лікувального процесу. Лікар повинен доступно пояснювати мету та особливості процесу зцілення. Діагностика психоемоційного стану пацієнта: якщо хворий має стрес, негативний психоемоційний стан, необхідно здійснити заходи щодо корекції мотивування клієнта до лікування. На даному етапі доцільно залучати медичних психологів. Обернений зв'язок: за допомогою оберненого зв'язку медик може визначити глибину розуміння пацієнтом необхідності лікування, розуміння пацієнтом процесу лікування. Комунікативна компетентність: навик лікаря управління спілкуванням, наявність діалогічного стилю спілкування, вміння слухати клієнта.

Отже, важливим завданням професійної підготовки лікаря є формування його комунікативної компетентності, розвиток його діалогічних якостей. Тобто професійна підготовка лікаря у медичних закладах повинна включати систему тренінгових занять для навчання технік активного слухання, розвитку перцептивних здібностей у спілкуванні.

Список використаних джерел

1. Кушнерьова А.М. До проблеми комунікації медичних працівників з пацієнтами: психологічний аспект. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. XIV, вип. 4. Київ, 2020. С. 208–216.
2. Кушнерьова А. М. Завдання комунікації в діаді «лікар – пацієнт» кардіологічного профілю. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. Hamilton, 2021. Vol. 43. P. 26–30
3. Блейхер В.М. *Клиническая психология : руководство для врачей и клинических психологов*. Киев : Сварог, 2018. 624 с.
4. Chaban OS. *Комунікативні навчання лікарів, Конспект лекцій*. Київ: LAT&K; 2017.
5. Лукомська С.О. *Посттравматичне зростання: теоретичні підходи, емпіричні методики та методичні рекомендації*. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: Монографія за ред. С.Д. Максименка, С.Б. Кузікової, В.Л. Зливкова. Книга 2. – Київ-Суми, 2017. С. 216-237.
6. *Медична психологія: навч. посіб.* / Н. Г. Пшук, М. В. Маркова, А. І. Кондратюк, Л. В. Стукан [2. вид.]. Вінниця : Горбачук І. П., 2012. 135 с.
7. Кічук А.В. *Особистісні особливості психоемоційного здоров'я студентів: монографія*. Ізмаїл: ІДГУ, 2020. 406 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>